

önemli gazetesi "Borba" dan hiçbir bilgi yok. Bu gazete Osmanlı yönetiminin ve İstanbuldaki basının bile ilgisini çekip polemige neden oluyordu. (örneğin *Tarik*, 27 CA 1301/9.8.1885) Son bölümde eğitim konusundaki yapısal gelişmeler kadar, bazı gelenekler örneğin kurban kesme adeti dahi ele alınmış. Lory'nin çalışması hemen hiçbir Osmanlıca kaynağa değinmeyen (bu konu için bir eksik) hatta belki bütün önemli Bulgar kaynaklarını da ele alamayan bir çalışma; ama analizler, konunun açıklanışı ve üslûb bakımından ustaca yazılan, zevkle okunan ve çok öğretici bir eser.

İLBER ORTAYLI

De l'empire à la république: regards sur la Turquie, CAHIERS du GETC. Nr I 1984-85 kış sayısı

Çağdaş Türkiye üzerine araştırmalar grubu Paris Üniversitesi ve CNRS (Bilimsel Araştırmalar Milli Merkezi) öğretim üyelerinden oluşuyor. İktisatçı, tarihçi ve sosyologlar her yıl Türkiye üzerine bir seminer yapmaya başladılar, Fransız türkolojisinin bu önemli olayının ilk ürünü de ilk seminerin bildirimlerini derleyen bir kitapçık. Bu sayıda; François Georgeon'un "Türk Ocakları" üzerine bir incelemesi, Paul Dumont'un "1919-1923 döneminde Frank masonluk", Ahmet İnel'in "Devletçilik'in anatomisi ve iktisadi devlet teşebbüsleri" gibi makaleleri görülüyor.

Girişte Lüsün Bagla ve İskender Gökalp'in belirttiği üzere Türkiyenin tarihsel gelişimini ele alarak, çağdaş kurumların analizi yapılıyor ve diğer üçüncü dünya ülkeleriyle mukayese amaçlanıyor.

İLBER ORTAYLI

SURAIYA FAROQHI, *Towns and townsmen of Ottoman Anatolia* (Trade, crafts and food production in an urban setting 1520-1650) Cambridge, 1984.

Faroqhi; Rumeli, Haleb, Suriye ve doğu Anadolu vilâyetlerini konu dışında bırakıyor. Kendi ifadesince bunlar ayrı bir monografi konusudur. Gene Bursa şu sırada etraflı araştırma konusu olduğundan (Barkan'ın basılmayan Hüdavendigâr ve Ergenç'in Bursa araştırması kastediliyor) kitabın dışında bırakılmış. Trabzon vilâyeti de bunlar arasındadır. Faroqhi Orta ve Batı Anadolu vilâyetleri şehirlerinin 16-17. yüzyıllardaki ekonomik yapısını; zenaatleri, yiyecek tüketimi, tüketim kâhplarını, nüfuslarını ele almış. Burada kentlerdeki dini yapı, etnik-dini grupların alt kültürleri, folklor hattâ iktisadi strüktürün ötesinde sanat ve mimarî tarihinin ele alınmayacağı başından söylenmiştir. Gene yazar konutların büyüklüğü, değeri, bina olarak evrimi gibi mimarlık tarihini de ilgilendiren bir konuya ayrı bir monografi olarak basacak gibi görünüyor. Üzerinde ısrarla durduğu bir konu; ticaret, ticaret yolları ve kervan ulaşımıdır. Nihayet daha önceki monografilere rağmen (örneğin Anhegger'in madenler üzerine çalışması, Balkanlarda özellikle Bojanç'ın monografileri) bu kitapta Anadolu iktisadiyatını anlamamıza yardım edecek başarılı bir bölümün de maden çıkarma ve metal işçiliği ve bunun kentlerin hayatındaki etkilerine tahsis edilen kısım olduğunu belirtelim.

Faroqhi bazen ikinci el monografilerin getirdiklerini gölgeleyecek kadar kendi arşiv bulgularını sergiliyor. Osmanlı arşiv kaynaklarının geniş ölçüde kullanıldığı bu çalışmada, yayıncının anglo-sakson usulü dipnotlarını kitap arkasına sıralanmasının okuyucuyu çileden çıkardığını belirtmek gerekir.